

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

IV. De Contritione, seu Pœnitentia virtute, quæ est prima Pars materialis
Sacramenti Pœnitentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

QUÆSTIO IV.

De Contritione, seu Pœnitentia virtute, quæ est prima pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ.

36. **T**RES esse partes Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, patet ex dictis num. 10. & 11. ac unanimi Catholicorum. Unde visio de natura, simulque materia, & forma Sacramenti Pœnitentiæ, breviter (quantum fieri poterit) erit videndum de singulis partibus ejus, incipiendo à Contritione; additis tamen nonnullis, quæ Pœnitentiæ virtuti secundum se conveniunt. Hinc sit

37. **CONCL. I.** Contritio, quæ primum locum inter partes Sacramenti Pœnitentiæ obtinet, ac prout est genus ad Attritionem & Contritionem perfectam, benè describitur à Concilio Trident. Sess. 14. cap. 4. quòd sit *dolor animi, ac detestatio de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cætero*. Unde Contritio, seu Pœnitentia virtus, non solum cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum, sed veteris etiam odium, seu detestationem peccati commissi continet; prout idem Concilium loc. cit. uberius declarat.

38. **CONCL. II.** Contritio sic generatim sumpta, rectè dividitur in Contritionem perfectam, & in Attritionem, seu Contritionem imperfectam. Ita Concilium Trident. loc. cit. & omnes Catholici. Et hæc divisio Contritionis in perfectam, & imperfectam, oritur ex diversitate motivi illius formalis, ob quod quis dolet, ac detestatur peccatum commissum: nam si quis doleat ex motivo amoris DEI per peccatum offensus, erit Contritio perfecta; si verò ex motivo solum turpitudinis peccati, aut metu inferni, seu pœnarum (per has intelligendo pœnas distinctas ab infernalibus, utputà pœnas Purgatorij, vel pœnas temporalis vitæ præsentis, v. g. pestem, famem, bellum, ac hujusmodi, quibus DEUS castigare solet peccata Fidelium) erit Attritio. Si-

quidem
39. *Contritio perfecta, quæ est Contritio simpliciter dicta, est dolor animi, ac detestatio peccati propter DEUM summè dilectum, cum firmo proposito non peccandi de cætero. Ubi ly, propter DEUM summè dilectum, intelligendum est de DEO summè*

dilecto saltem appreciativè, quamvis non semper amor ille DEI sit summus intensivè.

Amor DEI
appreciativè,
& intensivè
summus, quis?

40. Porro Amor DEI appreciativè summus tunc habetur, quando DEUM ita amamus, ipsūque omnibus alijs rebus anteponimus, ut nullius creaturæ amore, vel timore, velimus ipsū offendere, aut ad ejus amore recedere. Et hoc modo omnes homines tenentur amare DEUM super omnia; juxta illud Matth. 10. *Qui amat patrem, aut matrem plus, quam me, non est me dignus,* & alibi. Et qui ex motivo hujus amoris DEI dolet de commissis suis peccatis, censetur habere Contritionem perfectam. Amor DEI intensivè summus ille dicitur, qui est intensior, & vehementior omni alio actu amoris: & hoc modo non tenemur in hac vita DEUM diligere super omnia; quinimò non rarò parentes plus intensè amant liberos suos, quam DEUM, quamvis adhuc appreciativè plus diligant DEUM, eò quòd hunc ob amorem filiorum nolint offendere. (e)

(e) Vide
Tract. 4.
Dist. 6. n.
6. & 7.

Contritio
imperfecta
sive Attritio,
quid?

Et quomodo
differat à
Contritione
perfecta?

quid?

41. *Contritio imperfecta*, quæ proprio nomine communiter dicitur *Attritio*, est dolor animi, ac detestatio peccati contra DEUM commissi, ob turpitudinem peccati, vel metum gehennæ, aut pœnarum conceptus, cum firmo proposito non peccandi de cætero. Unde patet, hanc à Contritione perfecta differre duntaxat penes motivum formale: nam perfecta Contritio concipitur ex motivo amoris DEI per peccatum offensi; Attritio autem vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna, & pœnarum metu communiter concipitur, ut loquitur Concilium Tridentinum cit. Sess. 14. cap. 4.

Attritio mere
naturalis
non sufficit.

42. Notandum tamen, ut Attritio cum Sacramento sufficiat ad justificationem peccatoris, requiri, quòd ea procedat ex aliquo motivo supernaturali, sive quòd sit donum DEI, & Spiritus sancti impulsus, juxta cit. Concilium. Unde dolor merè naturalis neutiquam sufficit; utputà si puer de peccato doleat, eò quòd virgas à patre meruerit; aut homo adultus, eò quòd publicam apud homines infamiam incurrerit: nam dolor talis nullà ratione foret supernaturalis, neque donum DEI, aut impulsus Spiritus sancti. Et meritò Innocentius XI. sequentem inter alias, ordine 57. Propositionem damnavit: *Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.* Secùs foret, si quis de peccatis doleat ob metum pœnarum temporalium ut à DEO immissarum: nam talis dolor non elicitur ex motivo merè humano, sed respicit DEUM ut justum vindicem peccati, & ultorem ejus per

per poenas etiam temporales; prout Fideles credunt ex lumine fidei supernaturalis.

43. CONCL. III. Poenitentia virtus, sive Contritio aliqua, est, & fuit universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinaverunt, pro quocunque statu ad salutem, & iustitiam consequendam necessaria. Conclusio sic prolata, est de fide; habeturque in Concilio Trident. Sess. 14. cap. 4. ubi inter alia hoc probatur ex illis verbis Christi, Lucæ 13. *Nisi poenitentiam egeritis, omnes simul peribitis.*

44. CONCL. IV. Quamvis regulariter loquendo, post peccatum mortale commissum, homini sit necessaria ad salutem Poenitentia formalis; adhuc tamen in aliquo casu potest ipsa suppleri per Poenitentiam virtutalem, qualis est Dilectio DEI super omnia. Ita Doctores communiter. Hinc Lucæ 7. dicitur: *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & alibi.*

45. CONCL. V. Actus Contritionis perfectæ est, fuitque in omni Lege semper congrua dispositio, per Christi merita sequendi gratiam Divinam, nostramque justificationem: ea tamen in Lege gratiæ, post receptum Baptismum, includit votum Sacramenti Poenitentiae suo tempore recipiendi. Ita communis omnium Catholicorum; & habetur clarè in Concilio Trident. Sess. 14. cap. 4. ubi dicitur: *Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque DEO reconciliare, priusquam hoc Sacramentum (Poenitentiae) actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.*

46. Additur notanter, in Lege gratiæ, post receptum Baptismum. Nam Contritio perfectæ ante receptionem Baptismi elicitæ, includit votum recipiendi Sacramentum Baptismi (unde & Baptismus fluminis dicitur) non autem votum Sacramenti Poenitentiae; cum peccata ante Baptismum commissæ, non sint materia aptius. Secus de Contritione post Baptismum elicitæ, nam hæc includit votum Sacramenti Poenitentiae imposterum recipiendi.

47. CONCL. VI. Quamvis ad salutem, & justificationem peccatoris extra Sacramentum, omninò requiratur Contritio perfectæ cum voto Sacramenti saltem implicito; at tamen cum Sacramento Poenitentiae sufficit Attritio, etiam cognita. Ita defacto Doctores communiter. Unde Concilium Trid. cit. cap. 4. ait: *Quamvis contritio imperfecta, quæ Attritio dicitur, si voluntatem peccandi excludat, sine Sacramento Poenitentiae per se ad justificationem*

per-

perducere peccatorum nequeat; tamen cum ad DEI gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetranda n. disponit. Hæc Concilium.

Etiã co-
gnita.

48. Fatendum quidem est, ultimam partem, quod etiam Attritio cognita (id est, ea, quæ certo scitur, ac cognoscitur esse solum Attritio) sufficiat cum Sacramento ad salutem, à pluribus olim fuisse negatam: verum defactò ob tam clara verba Concilij Occumenici communiter tenetur Conclusio. Et ratio ulterior est: quia Sacramentum Pœnitentiæ est Sacramentum mortuorum, id est, per se ac primariò à Christo Domino institutum ad remissionem peccati mortalis, & collationem primæ gratiæ sanctificantiæ: atqui tale non esset, si virtute ejus nunquam conferretur prima gratia, sed hæc, mediante præviâ Contritione perfectâ, semper collata supponeretur; ergo.

Propositum
non peccan-
di de cæte-
ro, an suffi-
ciar virtua-
le?

49. CONCL. VII. Propositum non peccandi de cætero, quod requiritur unâ cum dolore de peccatis ad Contritionem, & Sacramentum Pœnitentiæ, regulariter quidem debet esse formale ac explicitum, ita ut quis expressè sibi proponat, non amplius peccare de cætero: per accidens tamen potest etiam sufficere propositum virtuale, ac implicitum, quale includitur in ipso actu contritionis, ac detestationis peccati. Ita communis. Nam dum quis verè, & ex corde dolet de peccato commisso, illudque detestatur, simulque non habet actualem voluntatem peccandi pro futuro; hoc ipso censetur saltem virtualiter, ac implicite, habere propositum non peccandi de cætero. Et ita fit in casu, quo quis dolet, ac detestatur peccatum super omnia, nihil advertens ad futuram vitam; censetur enim habere propositum sese emendandi, saltem virtuale ac implicitum.

Contritio, &
propositum
hoc debet
esse univer-
sale de mor-
talibus.

50. CONCL. VIII. Contritio, ac propositum non peccandi de cætero, debet esse universale de omnibus peccatis mortalibus. Est certum. Unde peccat graviter, qui recepturus Sacramentum Pœnitentiæ sciens, & prudens, non atteritur de omnibus mortalibus necdum confessis, vel proponit duntaxat unum peccatum mortale evitare, non verò alterum.

Quid de
Peccatis ve-
nialibus?

51. Dicitur notanter, de omnibus peccatis mortalibus: nam secus est dicendum de peccatis venialibus. Licet enim ad Confessionem peccatorum etiam venialium requiratur aliquis dolor, ac propositum eadem evitandi: quia tamen peccatum veniale hominem à gratia DEI non excludit, potestque unum remitti sine altero (quod non est in mortalibus) hinc sufficit attritio, & propositum de uno veniali confessò, et si de alijs non habeatur.

Suf.

Sufficit etiam dolor, & propositum de evitandis venialibus confessis, præcisè quoad frequentiam: quia talis habet jam voluntatem diminuendi peccata venialia, sicquæ se emendandi.

52. CONCL. IX. Quamvis propositum non peccandi de cætero debeat esse firmum, nihilominus ad illud non requiritur credulitas, seu existimatio; quod quis deinceps non amplius sit relapsurus. Ita Petrus Marchantius tom. 1. Tribunalis, tract. 4. tit. 3. q. 3. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 4. n. 8. & alij. Ratio est: quia dolere de peccatis, & proponere emendationem vitæ, est actus præsens voluntatis peccatum commissum detestantis, & nolentis in illud relabi: existimatio verò, seu credulitas illa, non est actus voluntatis, sed intellectus, qui ex dolore & proposito illo non necessariò consequitur; idque ob cognitam humanæ conditionis fragilitatem, nostræque voluntatis mutabilitatem, & plurimas hinc inde peccandi occasiones. Hinc donum perseverantiæ in bono, est equidem vel maximè exoptandum, summisque à DEO precibus postulandum, & auxiliante gratiâ Divinâ, in virtute Passionis, ac meritorum JESU Christi, humiliter sperandum: neutiquam tamen stultè præsumendum, aut absque speciali revelatione firmiter credendum; cum David, Petrum, aliosque, post optima proposita lapsos fuisse constet.

53. Inferitur proinde cum citatis Authoribus, & alijs, sæpè fieri posse, ut licet quis absolutum, & sufficientis propositum habeat, non peccandi de cætero; nihilominus timeat, vel etiam existimet, se non evitaturum omnia mortalia, vel certum peccati genus; idque ob rationes dictas, & expertam hæctenus suæ voluntatis mutabilitatem.

54. Pro praxi tamen, & si diabolus cõnetur talibus persuasivè suggerere, Tu cades sine dubio, Tu non poteris ab hisce peccatis abstinere, Occurrente tali occasione non resistes &c. consultum erit, hujusmodi afflictis personis consulendum, ne cum vaserrimo isto Sophista multùm disputent, sed potiùs mentem ad DEUM convertant, & cum humilitate cordis dicant: Domine, verum est, quòd quantum est ex me, meaque fragilitate, rursus in peccatum caderem, si tua gratia me non protegeret: sed rogo, adesto mihi, & adjuva fragilitatem meam; quia per gratiam tuam spero, & firmiter propono, non amplius peccare. Hoc, vel consimili modo, ejusmodi diabolicæ suggestiones eludendæ sunt; alioquin pœnitens, multùm cum dæmone disputans, sexcentis ejus fallacijs succumbat; & vel in conditionatam volitionem pertrahatur rursus peccandi, si talis occasio

Ad propositum illud non requiritur credulitas de non relapsu

Corollariũ

Doctrina notabilis circa tentationem de futuro relapsu

K k k k k

se se

se offerret; vel certè in pusillanimitatem, aut diffidentiam erga DEUM, nec non & desperationem præcipitetur: ex quo fieri solet, quòd vel Pœnitentiæ sacramentum sacrilegè recipiatur, vel desperans ab ipso, aliisque spiritualibus medijs, penitus retrahatur.

Non sufficit dolere, quòd non satis doleas.

55. CONCL. X. Ad Sacramentum Pœnitentiæ non sufficit dolere, quòd non satis doleas. Ita Layman *cit. cap. 4. n. 5.* Henricus *disp. 2. de Pœnit. num. 57. cap. 3. num. 5.* & communis aliorum, contra Sylvestrum, Navarrum, & Sà, talem dolorem sufficere asserentes. Ratio est; quia talis reverà non est dolor de peccatis commissis.

Tamen in tali actu plerumque intervenit verus dolor.

56. Interim tamen fatendum cum Doctoribus passim, in tali actu, quo quis dolet, se non satis dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, etsi pœnitens eum non cognoscat. Neque enim ad Confessionem requiritur dolor sensibilis: sufficit quippe voluntas, ejusque aversio, & dolor de peccato commissio; quæ cum sit potentia spiritualis, ac interna, scrupulosi tam facile angari non debent, quasi sine dolore accedant ad Sacramentum, eò quòd exterius nullum sentiant.

Dolor de mortalibus debet esse summus appetitativè; quomodo?

57. CONCL. XI. Etsi dolor de peccatis mortalibus commissis debeat esse summus appetitativè, ita ut pœnitens nihil magis deestetur, quàm peccatum, malitque omnia mala Mundi perpeti, quàm mortaliter contra DEUM peccare: non tamen opus est, imò nec passim expedit, particulares facere collationes, v. g. Mallem hoc vel illud malum subire, quàm mortaliter peccare. Ita Doctores communiter. Quinimò ejusmodi particulares collationes, seu reflexiones, spectatà fragilitate humanà sunt infirmioribus periculosæ: quamvis, si rectè fiant, sint actus valdè excellentes, ac meritorij.

Dolor hic præcedere debet absolutionem.

58. CONCL. XII. Dolor requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ, præcedere debet Absolutionem: estque tutius, ut ipsam quoque Confessionem antecedit; quamvis sufficiat, si Absolutionem præcedat. Ita communis. Ratio primæ partis est: quia in Absolutione essentialiter consistit Sacramentum Pœnitentiæ: atqui ad hoc necessariò necessitate Sacramenti prærequiritur dolor; & consequenter iste debet etiam præcedere Absolutionem.

Non autem necessariò Confessionem.

59. Altera pars probatur ex communi sensu Fidelium, & receptà praxi Confessariorum, qui post auditam Confessionem solent exhortari Pœnitentes ad eliciendum dolorem, quem &
hi

hi amplius pro tunc elicere gestiunt : frustra enim hoc fieret, nisi dolor tunc elicetus sufficeret. Accedit ratio : quia dolor ille cadit super peccata confessâ ; simulque Confessio sufficienter redditur dolorosa per sequentem dolorem , & dolor sufficienter redditur sensibilis per præcedentem Confessionem ; eo ipso , quod pœnitens ordinet Confessionem ad dolorem , & dolorem ad Confessionem. Sic enim afferit hæc duo , tanquam facientia unum quid morale , id est , Confessionem dolorosam , qualis requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ.

60. Quia verò in praxi periculosum est , tamdiu differre dolorem ; cum faciliè contingere possit, ut quis peractâ Confessione fiat distractus, aut attendendo ad pœnitentiam injunctam, vel reflectendo , num omnia ritè confessus fuerit, obliviscatur doloris tunc elicendi , sicque Sacramentum invalidè recipiat : hinc consultissimum erit , dolorem ipsimet Confessioni præmittere.

61. Quòd si quæras, quanto tempore dolor possit præcedere Confessionem? Resp. Tanto, quanto adhuc moraliter censeri potest, unum actum imperari ab alio , & facere unum quid moraliter cum ipso, videlicet Confessionem dolorosam. Quòd ad praxin attinet, respondet Tamburinus in *Methodo expedita Confessanti* lib. 1. cap. 2. §. 4. Qui manè dolet, & actu non revocato post tres vel quatuor horas confitetur sine novo doloris actu, non est dubium, quin satisfaciât. Rursus, si quis vesperi examinans conscientiam elicit actum doloris, proponens sequenti die confiteri, abundè est. Idem puto (addit citatus Author) si non solum præcedenti vesperi, sed etiam præcedente die id fecerit, actu semper, ut dixi, non revocato : colligitur hoc ex Lugone *disp. 14. de Pœnit. sect. 4. in fine num. 36 & initio num. 37.* Longiorem temporis extensionem nondum inveni apud Theologos. Hæcille. Porro actus doloris censetur revocari per actum contrarium (id est, per complacentiam peccati, de quo doluisti) vel per aliud novum peccatum mortale quodlibet.

62. CONCL. XIII. Qui peractâ Confessione iterum confitetur aliqua peccata, quorum antea fuit oblitus, probabilius non tenetur elicere novum actum doloris antea generaliter concepti de omnibus peccatis, sed potest absolvi virtute prioris doloris ad huc virtualiter permanentis. Ita Lugo *disp. 14. de Pœnit. sect. 3.* Henriquez, Diana, aliique. Ratio est : quia prior dolor, uti supponitur, fuit generalis, sicque extendit se ad illud peccatum, An confitens peccata prius omissa, tenetur elicere novum dolorem ?

Kkkkkk 2

cujus

cujus confitens antea fuit oblitus ; ergo, cum adhuc maneat, nihil obitat, quin possit deservire ad duo Sacramenta, cum censetur virtualiter multiplex.

Corollarium de moribundo,

63. Inferunt proinde Doctores, posse moribundum propter instans periculum mortis à Confessario absolvi audito uno, alterove peccato ; & deinde, si super sit tempus, auditis per ceteris iterato absolvi in virtute doloris præcedentis. Quod si quis velit eadem peccata repetere, ac denuo confiteri, tunc plures Doctores volunt, dolorem esse renovandum : quamvis nonnulli contradicant.

DISTINCTIO VII.

De Confessione, quæ est altera Pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ.

Q U Æ S T I O I.

Quæ Conditiones requirantur ad Confessionem Sacramentalem ?

Confessio variè sumitur,

I. Confessionis nomen variè solet accipi. I. Pro Confessione cujuscunque veritatis : & sic confiteri sumitur Joan. I. *Et confessus est, & non negavit.* II. Pro Confessione Fidei : sic sumitur Marci 8. *Qui me confessus fuerit coram hominibus, &c.* III. Pro Confessione laudis, quam DEO deferimus ob ejus beneficia, opera, & attributa : & sic frequentissimè sumitur in Psalmis, & alibi passim in S. Scriptura. IV. Pro Confessione judiciali in Foro externo : in quo sensu dici solet : *Propria confessio est optima probatio.* V. Pro Confessione Sacramentali, prout hæc est altera pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ ; & in hoc sensu agitur hic de Confessione.

Et quomodo in proposito ?

Confessio Sacramentalis, quid, & quomodo necessaria ?

2. Definitur autem Confessio Sacramentalis taliter : *Confessio est accusatio legitima de proprijs peccatis, facta coram Sacerdote, ad eorum veniam impetrandam virtute Clavium.* Ubi ly, *accusatio*, stat loco generis, reliqua ponuntur loco differentie ; prout ex professo dictum fuit *Tract. 10. Dist. 3. num. 1. & seqq.* ubi explicando quartum Præceptum Ecclesiæ, simul de institutio-

ne,